

Petros Mårkaris

ÈTICA PER A INVERSORS

SÈRIE
KOSTAS
KHARITOS

L'Ull de Vidre

TUSQUETS
EDITORS

PETROS MÀRKARIS
ÈTICA PER A INVERSORS

Traducció del grec de Montserrat Franquesa
i Joaquim Gestí

TUSQUETS
EDITORS

Collecció dirigida per Antoni Marí

Títol original: *Ο φόνος είναι χρέυμα (O fonos ine khrima)*

1a edició: abril del 2021

© Petros Màrkaris, 2020, i Diogenes Verlag AG Zurich, 2021. Tots els drets reservats excepte per a la llengua grega

De la traducció: Montserrat Franquesa i Gòdia i Joaquim Gestí Bautista, 2021

Disseny de la col·lecció: Guillemot-Navares

Reservats tots els drets d'aquesta edició per

Tusquets Editores, S.A. - Av. Diagonal 662-664 - 08034 Barcelona

www.tusquetseditores.com

ISBN: 978-84-9066-948-8

Dipòsit legal: B. 4.005-2021

Fotocomposició: Realització Tusquets Editores

Impressió i enquadernació: Black Print

Imprès a Espanya

És rigorosament prohibida qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació total o parcial d'aquesta obra sense el permís escrit dels titulars dels drets d'exploació.

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

No som gaires, amb prou feines cent. A la meva joventut, el partit ens hauria demanat explicacions pel fracàs de la mobilització. En canvi, avui, si a una concentració de deu persones a qualsevol carrer o en una plaça se la considera una protesta, nosaltres amb cent comptem com una marea humana.

La majoria són del nostre asil. Vaig voltar pels altres i encara vaig aconseguir mobilitzar-ne alguns més. La resta són sensesostre que dormen als carrers.

Els vianants s'aturen i ens miren encuriosits. Es pregunten, i amb raó, què hi han vingut a fer, aquí, a la plaça de l'Àtica, una pila de cares desconegudes amb un taüt al bell mig. Amb el veïnat, que ha sortit a les finestres i als balcons a contemplar l'espectacle, passa el mateix.

Dos homes, el nom dels quals desconec perquè són d'un altre asil, deixen el taüt a terra.

—¿Els adreçaràs unes paraules, Lambros? —em pregunta l'Stélios.

—Sí, però esperem una mica més encara. Potser se'ns afegeix més gent.

No arriben els que esperàvem, sinó un cotxe patrulla. No cal ser gaire espavilat: algun veí, veient el taüt, s'ha espantat i ha trucat a la policia.

—¿Què hi passa, aquí? —pregunta a la concurrència l'agent que ha baixat del cotxe.

—Una concentració pacífica —li respon la senyora Anna.

—¿I el taüt? ¿Hi ha algú, a dins del taüt, o és buit?

No tinc temps de respondre-li, perquè de sobte es presenten els antiavalots i ens encerclen. Els companys de protesta em miren inquiets.

—Dins del taüt hi ha l'esquerra —li dic a l'agent—. S'ha suïcidat i hem vingut a l'enterrament. Com que l'esquerra va néixer a les barriades pobres, hem decidit enterrar-la aquí, al costat de l'avinguda de Jònia, que sempre ha estat l'avinguda dels emigrants i dels pobres.

—Ens farem càrrec del taüt i vosaltres us dispersareu tranquil·lament, perquè els merders no us convenen ni a vosaltres ni a nosaltres —em diu el cap dels antiavalots, que mentrestant se'ns ha atansat i ha sentit el que he dit.

La seva actitud em fa sortir de polleguera, i a la meva edat la ira sovint et retorna al passat.

—¿Em pots explicar una cosa? —li pregunto al comandant—. Quan era jove i ens manifestàvem en favor de l'esquerra, els agents que hi havia abans que vosaltres ens atonyinaven de valent, primer a les places i després a comissaria. Ara que et diem que l'esquerra s'ha suïcidat, ¿també ens atonyinareu? O sigui, viva o morta, ¿a l'esquerra se l'ha d'acomiarar sempre a garrotades?

—Lambros, ¿per què no truques al comissari Kharitos? —em diu l'Stélios, i em passa el seu mòbil.

El comandant es queda d'una peça.

—¿Coneixes el comissari Kharitos? —em pregunta.

No tinc temps de contestar-li, perquè l'agent de la patrulla se li acosta i li mormola alguna cosa a cau d'orella.

—¿Ets el Lambros, el padrí de bateig del net del comissa-

ri? —em torna a preguntar, quan l'agent l'ha acabat d'informar de tot.

—Sí, jo mateix.

Automàticament adopta un to conciliador i ens diu:

—Molt bé, feu la vostra manifestació i nosaltres ens quedarem al marge per controlar que tot vagi com cal.

¿Com va començar tota aquesta història? Si algú m'ho preguntés li diria: «Se'm va acudir així» o bé «Els antics pecats s'han despertat». Tanmateix, no se'm va acudir així. No va ser una idea sorgida del no-res.

L'espurna que va encendre el foc van ser les expulsions a l'asil. No l'expulsió concreta d'algú dels que hi viuen, sinó la d'aquells que trucaven a la porta i demanaven que els acollíssim, quan no teníem prou llits per fer-ho, i els havíem de deixar al carrer.

Veia com se n'anaven en silenci, capcots, carrer Drosopulu avall, i em preguntava com hauríem reaccionat si això hagués passat a la dècada dels cinquanta o dels seixanta. Hauríem sortit a manifestar-nos pels pobres i pels desfavorits que malviuen als carrers. Hauríem cridat consignes durant unes hores, ens hauríem enfrontat a la policia i, el més probable, hauríem tornat a casa amb les mans buides. Nou de cada deu vegades sabíem per endavant que era predicar en el desert, però ens esperonava la convicció que calia continuar el combat.

Aleshores teníem un partit al darrere i un moviment d'esquerres que sabia com mobilitzar-nos al crit d'«¡A les barricades!». Avui aquest crit s'ha transformat per a tots nosaltres en un «¿Què carai hi podem fer?». Els indignats amb el cap cot em van obrir els ulls, perquè em vaig adonar que jo també havia entrat al moviment dels «¿Què carai hi puc fer?».

Va ser en aquell moment, mentre mirava aquells pobres,

que vaig comprendre que ens havíem d'oblidar de l'esquerra, dels moviments polítics, de la resistència i de tot el que vam patir, les deportacions, l'exili i els camps de concentració. Res de tot això ja no compta i l'esquerra se n'ha oblidat del tot.

Avui els pobres s'han d'alçar solets, si volen veure temps millors. No han d'esperar res de cap moviment, s'han de convertir ells en el moviment. Tota la resta és nostàlgia i històries lacrimògenes del passat. I jo, en Lambros Zisis, havia d'abandonar la ideologia marxista-leninista per abraçar la ideologia dels pobres. La resta són moviments acomodaticis.

Tot d'una, veig que una munió d'immigrants fa acte de presència a la plaça. La majoria semblen dels Balcans, búlgars i albanesos. També hi distingeixo alguns orientals.

Els encapçala un jove d'uns trenta anys, d'aquí, que se m'acosta.

—Com que ens han dit que enterràveu l'esquerra, he pensat que hi podia portar els meus veïns. Molts són d'antics països comunistes que no van tenir temps d'assistir a l'enterrament de l'antic règim, perquè el canvi els va arribar de patac. Fem-ho, doncs, ara.

—¿I els altres? —li pregunto, assenyalant-li els orientals.

—Aquests no han vingut a cap enterrament. Han vingut a mostrar la seva pobresa —em respon.

Faig una ullada als manifestants. Esperen a veure com anirà la cosa amb calma. Igual que els antiavalots, que es mantenen al marge i sense actuar. És el moment apropiat per començar el meu discurs.

—Ens trobem avui aquí, en una concentració de dol. Una concentració sense crits ni aldarulls, només amb una reflexió. Jo, que us parlo, m'he passat la vida lluitant per l'esquerra i el canvi social. Avui us puc dir que tot això ja és aigua passada. No espereu ni suport ni ajuda de ningú.

—i Què ens has de dir, a nosaltres! —sento una veu d'home des de la multitud—. Nosaltres som aquí perquè el socialisme als nostres països va passar a millor vida.

—I mentre hi va ser, vivíem amb un rosegó de pa, com aquí —li respon una dona.

—Al nostre país, al Pakistan, ni això. I aquí, ni això. ¿Quin rosegó de pa? —crida algú des de la segona fila, i aixeca les mans amb desesperació.

—Teniu tota la raó —els crido—. Per això no espereu ni el suport ni l'ajuda de cap sistema, de cap govern ni de cap moviment polític. L'esquerra i el socialisme en què crèiem van entrar en el joc del poder i s'han suïcidat. Els pobres de tot el món han d'entendre que ells mateixos són ara el moviment.

—Molt bonic, el que dius, però ¿què hi podem fer, carai? —torno a sentir una veu de dona, que sembla que m'ha llegit el pensament.

—Ens hem de reunir a cada barri, a cada veïnat, no per plorar la nostra dissort, sinó per parlar dels nostres problemes. Per dir qui ens explota, qui ens roba, qui s'enriqueix amb la nostra desgràcia. Nosaltres, d'aquí a pocs dies, organitzarem una comissió. Veniu a explicar-nos els vostres problemes i decidirem tots junts en assemblea com actuem i quines accions de protesta organitzarem. —M'aturo per si algú vol afegir-hi res, però m'han cedit la iniciativa i esperen el meu pròxim moviment—. Anem a enterrar l'esquerra —els dic.

Passo a tocar de la parada de metro i surto a l'avinguda de Jònia. Em segueix la resta de la comitiva, amb el taüt al capdavant.

Vaig fer una inspecció prèvia del lloc i sé exactament on dipositarem el fèretre: en un petit solar, a tocar d'una casa de les que queden de l'època que van arribar els refugiats de l'Àsia Menor. El solar està buit, però la casa té un jardinet amb ar-

bres. Potser no són xiprers, però l'antiga casa de refugiats amb els seus arbres és el cementiri ideal per a l'esquerra.

—Deixeu el taüt aquí —dic als dos que el carreguen, mentre els assenyalo el centre del solar—. I ara voldria que féssim un minut de silenci —dic als concentrats.

—Però ¿no farem sepeli? —em pregunta una dona.

—Un minut de silenci és el que s'hi adiu, a l'esquerra —li responc.

—¿I no l'enterrem? —pregunta un home.

—No. Es quedarà aquí, a la vista de tothom, perquè la gent que passi, el vegi.

Un dels nostres ha escrit damunt del taüt amb pintura «Aquí jau l'esquerra», que li va com l'anell al dit.

Quan s'acaba el minut de silenci, la concentració comença a dissoldre's.

—Això no s'acaba aquí —els crido—. Aviat tindreu notícies nostres. Mentrestant, mireu d'organitzar-vos als barris, apunteu els problemes que teniu i les injustícies que afronteu.

Hi ha qui marxa per separat i qui ho fa en grup. El més nombrós és el dels immigrants. Nosaltres tornem a la parada per agafar el metro fins a Victòria.

Els antiavalots es preparen per replegar-se. El comandant em veu i se m'acosta.

—Ha parlat molt bé, senyor Lambros, però temo que ens complicarà la vida —em diu.

—¿Per què? —No me'n sé avenir.

—Els polítics reparteixen promeses entre els pobres per convenge'ls que tot anirà bé i així es queden tranquils. Si vostè els revolta, ens enviaran perquè els traguem les castanyes del foc.

Se'n va i es dirigeix cap al cotxe patrulla, i jo em quedo pensant que no li falta raó.

De tornada, els nostres estan eufòrics, però jo sé que al principi tot són flors i violes. Les desgràcies venen més tard.